

UDC 330.341:005.35](477)
DOI: 10.24025/2306-4420.79(2).2026.360080

JEL Classification Code: M14, Q56, G31
Article's History:
Received: 22.04.2026; Revised: 04.05.2026;
Published: 18.05.2026.

Anna Pavlovska*

Doctor of Economics, Professor
Cherkasy State Technological University
18006, 460 Shevchenko Blvd., Cherkasy, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0004-7716-8319>

Oleksandr Yashnyk

Graduate Student
Cherkasy State Technological University
18006, 460 Shevchenko Blvd., Cherkasy, Ukraine

Vladyslav Lapchenko

Graduate Student
Cherkasy State Technological University
18006, 460 Shevchenko Blvd., Cherkasy, Ukraine

Socially responsible management of investment and environmental activities of enterprises

Abstract. The article explores theoretical and methodological foundations of socially responsible management of investment and environmental activities of an enterprise in the context of increasing global environmental challenges, transformation of the business environment and the growing role of sustainable development. It is substantiated that the integration of social responsibility principles into investment and environmental management processes is a key factor in increasing the competitiveness of enterprises, ensuring their long-term sustainability and forming a positive image among stakeholders. The essence of socially responsible management is determined as a comprehensive approach that involves combining economic, environmental and social goals in the process of making management decisions regarding investment activities. Attention is focused on the need to take into account environmental risks, social effects and ESG principles in the formation of the enterprise's investment portfolio. The role of environmentally oriented investments as a tool for minimising negative environmental impact and simultaneously creating added value is revealed. Modern tools for managing investment and environmental activities, in particular, environmental audit, “green” investments, environmental insurance, implementation of clean technologies, as well as mechanisms of corporate social responsibility, are analysed. A conceptual approach to the formation of a socially responsible management system, which is based on the integration of strategic planning, risk management and environmental control, is proposed. A model of socially responsible management of investment and environmental activities of the enterprise has been developed. It is proven that the effective implementation of socially responsible management of investment and environmental activities contributes to increasing the investment attractiveness of the enterprise, strengthening its financial stability and harmonising interaction with society and the environment. Practical significance of the results lies in the possibility of using the proposed approaches to improve the enterprise management system in the context of the transition to a sustainable development model

Keywords: socially responsible management, investment and environmental activities, sustainable development, ESG approach, environmental investments, corporate social responsibility, environmental management

*Corresponding author

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Анна Павловська

Доктор економічних наук, професор
Черкаський державний технологічний університет
18006, бульв. Шевченка, 460, м. Черкаси, Україна
<https://orcid.org/0009-0004-7716-8319>

Олександр Яшник

Магістр
Черкаський державний технологічний університет
18006, бульв. Шевченка, 460, м. Черкаси, Україна

Владислав Лапченко

Магістр
Черкаський державний технологічний університет
18006, бульв. Шевченка, 460, м. Черкаси, Україна

Соціально-відповідальне управління інвестиційно-екологічною діяльністю підприємств

Анотація. У статті досліджено теоретико-методичні засади соціально-відповідального управління інвестиційно-екологічною діяльністю підприємства в умовах посилення глобальних екологічних викликів, трансформації бізнес-середовища та зростання ролі сталого розвитку. Обґрунтовано, що інтеграція принципів соціальної відповідальності у процеси інвестування та екологічного менеджменту виступає ключовим чинником підвищення конкурентоспроможності підприємств, забезпечення їх довгострокової стійкості та формування позитивного іміджу серед стейкхолдерів. Визначено сутність соціально-відповідального управління як комплексного підходу, що передбачає поєднання економічних, екологічних і соціальних цілей у процесі прийняття управлінських рішень щодо інвестиційної діяльності. Акцентовано увагу на необхідності врахування екологічних ризиків, соціальних ефектів та принципів ESG у формуванні інвестиційного портфеля підприємства. Розкрито роль екологічно орієнтованих інвестицій як інструменту мінімізації негативного впливу на довкілля та одночасного створення доданої вартості. Проаналізовано сучасні інструменти управління інвестиційно-екологічною діяльністю, зокрема екологічний аудит, «зелені» інвестиції, екологічне страхування, впровадження чистих технологій, а також механізми корпоративної соціальної відповідальності. Запропоновано концептуальний підхід до формування системи соціально-відповідального управління, який базується на інтеграції стратегічного планування, ризик-менеджменту та екологічного контролю. Розроблено модель соціально-відповідального управління інвестиційно-екологічною діяльністю підприємства. Доведено, що ефективна реалізація соціально-відповідального управління інвестиційно-екологічною діяльністю сприяє підвищенню інвестиційної привабливості підприємства, зміцненню його фінансової стійкості та гармонізації взаємодії з суспільством і навколишнім середовищем. Практичне значення результатів полягає у можливості використання запропонованих підходів для вдосконалення системи управління підприємствами в умовах переходу до моделі сталого розвитку

Ключові слова: соціально-відповідальне управління, інвестиційно-екологічна діяльність, сталий розвиток, ESG-підхід, екологічні інвестиції, корпоративна соціальна відповідальність, екологічний менеджмент

Вступ

Сучасний етап розвитку економіки характеризується посиленням глобальних екологічних викликів, трансформацією ринкового середовища та зростанням вимог до соціальної відповідальності бізнесу. Умови кліматичних змін, виснаження природних ресурсів, зростання екологічних ризиків і загострення соціальних проблем обумовлюють необхідність переосмислення підходів до управління діяльністю підприємств. Особливої актуальності

набуває інтеграція принципів соціальної відповідальності у сферу інвестиційно-екологічної діяльності, яка виступає ключовим інструментом забезпечення сталого розвитку на мікроекономічному рівні. У сучасних умовах підприємства змушені адаптуватися до нових вимог регуляторного середовища, міжнародних стандартів та очікувань стейкхолдерів, що передбачає впровадження екологічно безпечних технологій, скорочення негативного впливу на довкілля та забезпечення прозорості управлінських рішень. Водночас інвестиційна діяльність перестає бути виключно інструментом отримання прибутку, трансформуючись у механізм досягнення довгострокових соціально-економічних та екологічних цілей. У цьому контексті особливого значення набуває використання ESG-підходу як інтегрованої моделі оцінювання ефективності управління підприємством. Актуальність теми посилюється також необхідністю формування нових управлінських моделей, які забезпечують баланс між економічною ефективністю, екологічною безпекою та соціальною справедливістю. Вітчизняні підприємства, функціонуючи в умовах нестабільності та структурних трансформацій економіки, потребують адаптивних механізмів управління, здатних забезпечити їхню конкурентоспроможність на внутрішньому та міжнародному ринках. При цьому впровадження соціально-відповідального управління інвестиційно-екологічною діяльністю дозволяє не лише мінімізувати ризики, але й створити додаткові можливості для залучення інвестицій, підвищення репутаційного капіталу та зміцнення довіри з боку суспільства.

Таким чином, дослідження теоретичних і практичних аспектів соціально-відповідального управління інвестиційно-екологічною діяльністю підприємства є своєчасним і необхідним, оскільки спрямоване на формування ефективних інструментів реалізації концепції сталого розвитку в сучасних умовах господарювання.

Огляд літератури

У сучасній економічній науці спостерігається посилення уваги до проблематики інноваційного розвитку, соціальної відповідальності бізнесу та екологізації господарської діяльності, що формує методологічне підґрунтя для дослідження соціально-відповідального управління інвестиційно-екологічною діяльністю підприємств. Теоретичні засади поєднання економічної ефективності, соціальної відповідальності та екологічної безпеки розроблені у працях зарубіжних учених. Зокрема, М. Портер та М. Крамер (Porter & Kramer, 2011) обґрунтували концепцію створення спільної цінності, яка передбачає інтеграцію соціальних і економічних цілей бізнесу. Дж. Елкінгтон (Elkington, 1997) запропонував концепцію, що передбачає баланс економічних, соціальних і екологічних показників діяльності підприємства. Подальший розвиток ці підходи отримали у концепції CSR 2.0 В. Віссера (Visser, 2011), яка акцентує увагу на трансформаційній ролі соціальної відповідальності в умовах глобальних викликів. Водночас фундаментальні положення інноваційного розвитку економіки сформовані у працях Й. Шумпетера (Schumpeter, 1934), який визначив інновації як ключовий фактор економічної динаміки, П. Ромера (Romer, 1990), що обґрунтував роль знань і технологій у забезпеченні ендегенного економічного зростання, а також Б.-А. Лундвалла (Lundvall, 1992), який розглядає інноваційний розвиток крізь призму функціонування національних інноваційних систем.

Однак зазначені підходи не враховують повною мірою сучасні екологічні виклики та необхідність інтеграції принципів соціальної відповідальності у процеси інвестування. Вітчизняні науковці активно досліджують трансформаційні процеси в економіці, зокрема в умовах нестабільності та інституційних змін. Так, у працях Е. Забарної *та ін.* (2019) обґрунтовано вплив ринкової невизначеності та інституційних дисфункцій на розвиток підприємств, що актуалізує необхідність формування адаптивних моделей управління. Окремий науковий напрям становлять дослідження корпоративної соціальної відповідальності як інструменту сталого розвитку. Зокрема, Д. Калінін (2024) аналізує її у

контексті формування організаційно-економічного механізму управління розвитком інноваційного потенціалу підприємств в умовах швидких змін. І. Ломачинська *та ін.* (2021) розглядають соціальну відповідальність як фактор забезпечення соціально-економічної безпеки, тоді як Д. Говсеєв (2020), Н. Шевчук (2021) і В. Крупа (2025) обґрунтовують взаємозв'язок між інноваційною діяльністю та впровадженням принципів КСВ. Разом з тим у цих дослідженнях недостатньо розкрито питання інтеграції соціальної відповідальності у процеси інвестування з урахуванням екологічних імперативів. Питання інноваційного розвитку економіки та підприємств розглядаються у контексті ролі інтелектуального капіталу, цифровізації та державного регулювання. Зокрема, Р. Манн та О. Шульга (2024) визначають інтелектуальний капітал як ключовий ресурс формування конкурентних переваг, тоді як В. Мархасова *та ін.* (Markhasova et al., 2024) акцентують увагу на важливості державної підтримки цифрових трансформацій як чинника інноваційного зростання. Водночас ці дослідження лише частково враховують екологічний аспект інвестиційної діяльності та його взаємозв'язок із соціальною відповідальністю. Сучасні підходи до управління підприємствами в умовах ризиків і кризових явищ відображені у працях М. Руденка *та ін.* (2025), які досліджують фінансову стійкість підприємств, І. Заїчко (2023), що розглядає стратегічний ризик-менеджмент як основу антикризового управління, а також В. Бобиль та Г. Лоскутової (2023), які обґрунтовують ризик-орієнтований підхід до забезпечення економічної безпеки. Проте в зазначених роботах екологічні ризики та інвестиційні аспекти «зеленого» розвитку не виступають центральним об'єктом дослідження, що обмежує їх застосування у контексті формування системи соціально-відповідального управління. Таким чином, проведений аналіз свідчить, що, незважаючи на значний науковий доробок, у сучасних дослідженнях відсутній комплексний підхід до поєднання соціальної відповідальності, інвестиційної діяльності та екологічного менеджменту на рівні підприємств. Недостатньо розробленими залишаються питання інтеграції ESG-підходів у систему управління, формування ефективного інструментарію реалізації «зелених» інвестицій, а також оцінювання результативності соціально-відповідального управління в умовах трансформаційної економіки України. Це зумовлює необхідність подальших наукових досліджень у зазначеному напрямі.

Матеріали та методи

Методологічною основою дослідження є сукупність сучасних наукових підходів до аналізу соціально-відповідального управління, інвестиційної діяльності та екологічного менеджменту, зокрема системного, інституційного, процесного та стейкхолдер-орієнтованого підходів. Їх поєднання дозволило сформулювати цілісне бачення механізмів інтеграції принципів соціальної відповідальності у сферу інвестиційно-екологічної діяльності підприємств. Методи аналізу та синтезу використано для дослідження наукових підходів вітчизняних і зарубіжних учених щодо інноваційного розвитку, корпоративної соціальної відповідальності та сталого розвитку.

Порівняльний метод застосовано для зіставлення різних концепцій (ESG, CSR, сталого розвитку) з метою виявлення їх спільних і відмінних характеристик та визначення можливостей їх імплементації в діяльність підприємств. Метод логічного узагальнення дозволив сформулювати авторський підхід до соціально-відповідального управління інвестиційно-екологічною діяльністю. Для оцінювання ефективності впровадження соціально відповідальних практик в інвестиційно-екологічній діяльності підприємств використано елементи економічного аналізу, зокрема аналіз динаміки показників, структурний аналіз та метод індикаторів ESG, що дозволяє врахувати екологічні, соціальні та управлінські аспекти діяльності. Також застосовано метод експертних оцінок для визначення пріоритетних напрямів розвитку соціально-відповідального управління в умовах сучасних викликів. Інформаційною базою дослідження стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, нормативно-правові акти у сфері екологічного регулювання

та інвестиційної діяльності, аналітичні матеріали міжнародних організацій, а також результати сучасних досліджень у сфері ESG та корпоративної соціальної відповідальності. Використано відкриті статистичні дані та аналітичні звіти, що відображають тенденції розвитку інвестиційно-екологічної діяльності підприємств.

Застосування зазначених методів у сукупності забезпечило обґрунтованість отриманих результатів, дозволило розкрити сутність досліджуваного явища, сформуванню багаторівневу систему соціально-відповідального управління інвестиційно-екологічною діяльністю підприємства на засадах ESG (табл. 1) та сформуванню моделі соціально-відповідального управління інвестиційно-екологічною діяльністю підприємства (рис. 1).

Результати та обговорення

Сучасні трансформації глобального бізнес-середовища, зумовлені загостренням екологічних проблем, посиленням регуляторного тиску та зростанням очікувань стейкхолдерів, обумовлюють необхідність переосмислення підходів до управління інвестиційною діяльністю підприємств. У цих умовах соціально-відповідальне управління інвестиційно-екологічною діяльністю виступає не лише інструментом забезпечення сталого розвитку, а й фактором стратегічної конкурентоспроможності.

Теоретичною основою досліджуваного підходу є концепція інтегрованого управління, яка передбачає синергію економічних, соціальних та екологічних цілей. Відповідно до підходів Дж. Елкінгтона (Elkington, 1997) ефективна діяльність підприємства має оцінюватися не лише за фінансовими результатами, але й за впливом на суспільство та довкілля. У цьому контексті інвестиційна діяльність підприємства трансформується з інструменту отримання прибутку у механізм формування довгострокової цінності.

Соціально-відповідальне управління інвестиційно-екологічною діяльністю доцільно розглядати як багаторівневу систему, що охоплює: стратегічний рівень (формування ESG-орієнтованої інвестиційної політики); тактичний рівень (відбір та оцінювання інвестиційних проєктів); операційний рівень (реалізація екологічних заходів та моніторинг їх ефективності). Ключовим елементом цієї системи є інтеграція принципів ESG (Environmental, Social, Governance) у процес прийняття інвестиційних рішень. Це передбачає: врахування екологічних ризиків (забруднення, ресурсна залежність, кліматичні загрози); оцінювання соціальних ефектів (зайнятість, безпека праці, вплив на громади); забезпечення прозорості та етичності управління.

У сучасних умовах особливого значення набувають екологічно орієнтовані інвестиції, які виконують подвійну функцію: з одного боку – мінімізують негативний вплив на довкілля, з другого – формують додаткові економічні вигоди. Це узгоджується з концепцією створення спільної цінності М. Портера та М. Крамера (Porter & Kramer, 2011), згідно з якою економічний успіх підприємства безпосередньо пов'язаний із вирішенням суспільних проблем.

Практична реалізація соціально-відповідального управління інвестиційно-екологічною діяльністю базується на використанні комплексу інструментів, серед яких доцільно виділити:

1. Екологічний аудит – дозволяє оцінити рівень екологічного впливу підприємства та визначити напрями його зниження.

2. «Зелені» інвестиції – спрямовані на впровадження енергоефективних та ресурсозберігаючих технологій.

3. Екологічне страхування – мінімізує фінансові ризики, пов'язані з можливими екологічними збитками.

4. Чисті технології – забезпечують зменшення викидів та підвищення ефективності використання ресурсів.

5. Механізми корпоративної соціальної відповідальності – формують довіру з боку стейкхолдерів та підвищують репутаційну капіталізацію підприємства.

Узагальнення теоретичних положень і результатів дослідження дозволило сформувавши модель соціально-відповідального управління інвестиційно-екологічною діяльністю підприємства (рис. 1), яка відображає системну взаємодію ключових елементів управління на засадах сталого розвитку та ESG-орієнтації.

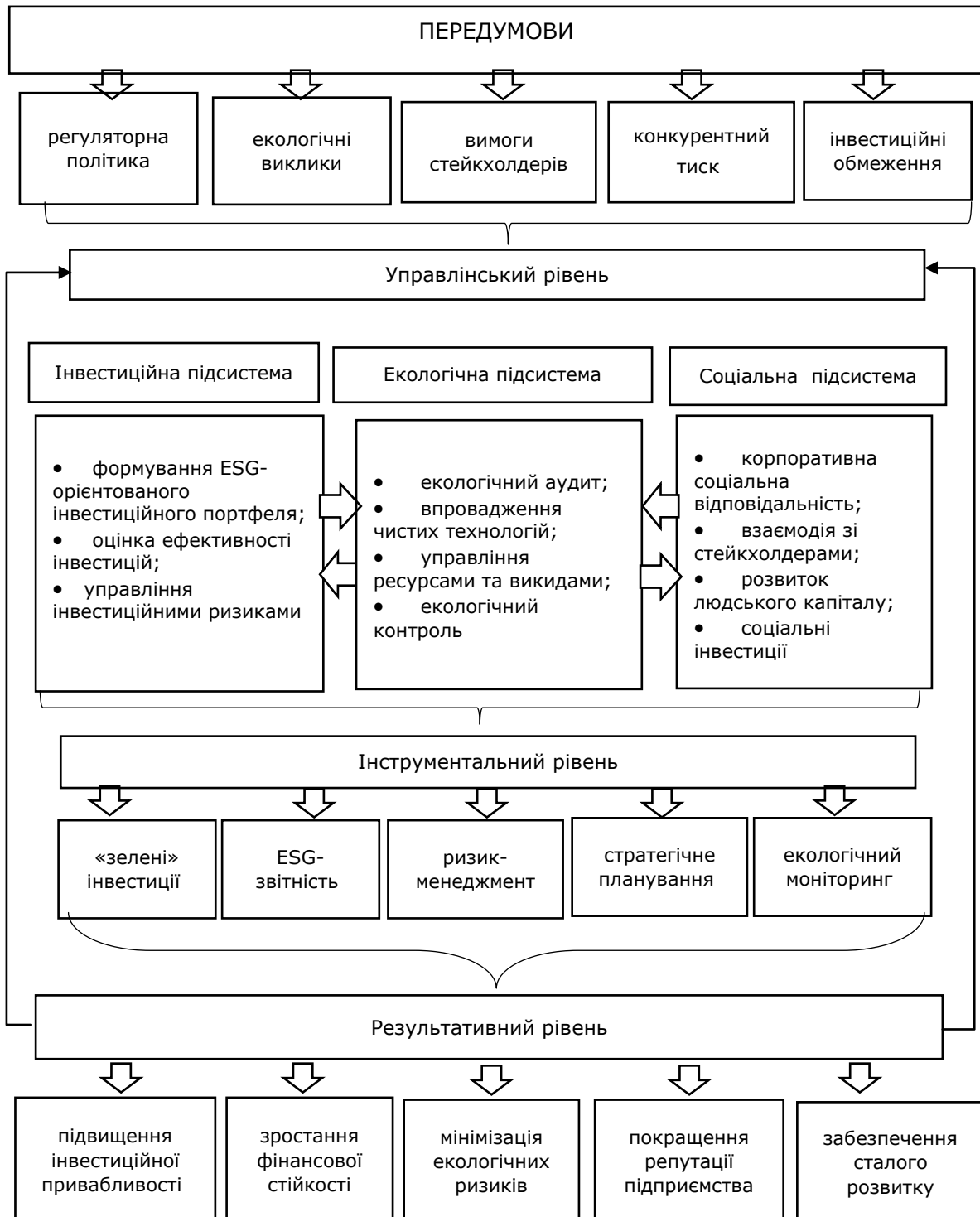

Рисунок 1. Модель соціально-відповідального управління інвестиційно-екологічною діяльністю підприємства

Джерело: розроблено авторами

Як видно з рис. 1, запропонована модель має системний характер і забезпечує інтеграцію інвестиційних, екологічних та соціальних компонентів управління на основі принципів сталого розвитку та ESG-орієнтації. З метою деталізації функціонального наповнення моделі та конкретизації управлінських процесів запропоновано її декомпозицію у вигляді багаторівневої системи (табл. 1), що дозволяє ідентифікувати відповідні інструменти, механізми та результати на кожному рівні управління.

Таблиця 1. Багаторівнева система соціально-відповідального управління інвестиційно-екологічною діяльністю підприємства на засадах ESG

Рівень управління	Зміст та управлінські завдання	ESG-компонента	Ключові інструменти	Очікувані результати
Стратегічний	Формування ESG-орієнтованої інвестиційної політики; визначення довгострокових цілей розвитку; інтеграція екологічних і соціальних пріоритетів у КС	Е – екологічна стратегія, декарбонізація; S – соціальна відповідальність бізнесу; G – корпоративне управління, прозорість	Стратегічне планування; ESG-стратегія; інтегровані звіти; політики сталого розвитку; stakeholder-менеджмент	Підвищення інвестиційної привабливості; формування довгострокової вартості; зміцнення репутації підприємства
Тактичний	Відбір та оцінювання інвестиційних проектів з урахуванням ESG-критеріїв; аналіз ризиків; балансування інвестиційного портфеля	Е – оцінка екологічних ризиків; S – оцінка соціальних ефектів (зайнятість, безпека); G – етичність	Інвестиційний аналіз (NPV, IRR з ESG-доповненням); екологічний аудит; соціальна оцінка проектів; ESG-скринінг; ризик-менеджмент	Оптимізація інвестиційного портфеля; мінімізація ризиків; підвищення ефективності прийняття управлінських рішень
Операційний	Реалізація екологічних заходів; впровадження чистих технологій; контроль використання ресурсів; моніторинг ефективності	Е – зниження негативного впливу на довкілля; S – забезпечення безпеки праці; G – контроль і звітність	Екологічний моніторинг; системи екологічного менеджменту; енергоефективні технології; екологічне страхування; внутрішній контроль	Зменшення екологічного навантаження; підвищення ресурсоефективності; забезпечення відповідності стандартам
Інтеграційний (ESG-контур)	Інтеграція ESG-принципів у всі управлінські рівні; рішень; формування системи показників	Е – управління екологічними ризиками; S – оцінка соціального впливу; G – прозорість та підзвітність	ESG-метрики; нефінансова звітність; система KPI; аудит сталого розвитку; комплаєнс	Узгодженість стратегічних і операційних рішень; підвищення прозорості; довіра стейкхолдерів

Джерело: розроблено авторами на основі (Говсєєв, 2020; Ломачинська *та ін.*, 2021; Манн & Шульга, 2024; Markhasova *et al.*, 2024; Крупа, 2025)

Інтеграція моделі (рис. 1) та її табличної декомпозиції (табл. 1) дозволяє сформувати цілісну систему соціально-відповідального управління інвестиційно-екологічною діяльністю підприємства, яка поєднує стратегічну орієнтацію, інструментальне забезпечення та результативну ефективність на засадах ESG. Важливою складовою є також управління екологічними ризиками, яке має інтегруватися у загальну систему ризик-менеджменту підприємства. При цьому доцільно враховувати не лише прямі фінансові втрати, але й непрямі ефекти – репутаційні ризики, втрату інвестиційної привабливості та зниження ринкової вартості бізнесу.

Запропонований концептуальний підхід до соціально-відповідального управління інвестиційно-екологічною діяльністю передбачає інтеграцію трьох взаємопов'язаних блоків: інвестиційного (формування портфеля з урахуванням ESG-критеріїв); екологічного (контроль та мінімізація впливу на довкілля); соціального (забезпечення балансу інтересів стейкхолдерів).

Синергія цих складових дозволяє забезпечити стійкий розвиток підприємства, підвищити ефективність використання ресурсів та сформувати довгострокові конкурентні переваги. Водночас впровадження такої моделі потребує відповідного інституційного забезпечення, адаптації управлінських підходів та розвитку корпоративної культури, орієнтованої на принципи відповідальності та сталості. Таким чином, соціально-відповідальне управління інвестиційно-екологічною діяльністю виступає ключовим елементом сучасної парадигми управління підприємством, що забезпечує поєднання економічної ефективності з екологічною безпекою та соціальною справедливістю.

Висновки

У результаті проведеного дослідження обґрунтовано теоретико-методичні засади соціально-відповідального управління інвестиційно-екологічною діяльністю підприємств в умовах трансформації бізнес-середовища та посилення екологічних викликів. Доведено, що інтеграція принципів соціальної відповідальності та ESG-підходу у систему управління інвестиційною діяльністю виступає ключовим чинником забезпечення довгострокової стійкості підприємства, підвищення його інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності. Встановлено, що сучасна парадигма управління потребує переходу від традиційного фінансово орієнтованого підходу до комплексного врахування екологічних і соціальних ефектів інвестиційних рішень. Розкрито сутність соціально-відповідального управління інвестиційно-екологічною діяльністю як багаторівневої системи, що охоплює стратегічний, тактичний та операційний рівні управління. Визначено, що ключовим елементом цієї системи є інтеграція ESG-принципів, які забезпечують узгодження економічних, екологічних і соціальних інтересів у процесі прийняття управлінських рішень. Розроблено модель соціально-відповідального управління інвестиційно-екологічною діяльністю підприємства, яка базується на взаємодії інвестиційної, екологічної та соціальної підсистем і передбачає наявність інтеграційного ESG-контур. Запропонована модель доповнена табличною декомпозицією, що дозволяє конкретизувати управлінські інструменти, механізми та очікувані результати на кожному рівні управління. Обґрунтовано, що практична реалізація запропонованого підходу сприяє підвищенню ефективності використання ресурсів, мінімізації екологічних ризиків, покращенню взаємодії зі стейкхолдерами та формуванню позитивного іміджу підприємства. Доведено, що впровадження соціально-відповідального управління інвестиційно-екологічною діяльністю є важливим інструментом переходу підприємств до моделі сталого розвитку.

Подальші наукові дослідження доцільно спрямувати на поглиблення методичного та прикладного забезпечення соціально-відповідального управління інвестиційно-екологічною діяльністю підприємств.

Подяки: Немає.

Конфлікт інтересів: Немає.

References

- Говсєєв Д. Д. (2023). Соціальна відповідальність бізнесу як основа інноваційного розвитку підприємств. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. № 3. С. 140–150. URL: <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001493602>

- Калінін Д. О. (2024). Формування організаційно-економічного механізму управління розвитком інноваційного потенціалу підприємств в умовах швидких змін. *Економіка: реалії часу*. № 5 (75). С. 31–42. DOI: <https://doi.org/10.15276/ETR.05.2024.4>
- Крупа, В. (2025). Корпоративна соціальна відповідальність як чинник формування мотиваційної стратегії підприємства. *Економіка та суспільство*, (77). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-8>
- Marhasova, V., Rudenko, O., Popelo, O., Kosach, I., Sakun, O., Klymenko, T. (2024). Mechanisms of State Management of the Development of Digital Technologies in the National Security System. *Revista de la Universidad del Zulia*. 3ª época. Año 15, N°42. DOI: <https://doi.org/10.46925//rdluz.42.22>
- Bobyl, V., & Loskutova, H. A. (2023). Risk-oriented management as a component of financial and economic security of the enterprise. *Review of Transport Economics and Management*, 9(25), 95–104. doi: 10.15802/rtem2023/288918
- Elkington, J. (1997). *Cannibals with forks: The triple bottom line of 21st century business*. Oxford: Capstone Publishing Ltd.
- Lomachynska, I. A., Khalieieva, D. M., & Shmahina, V. V. (2021). Social responsibility of business as a tool for ensuring socio-economic security. *Scientific Bulletin of Odesa National Economic University*, 5–6, 112–118.
- Lundvall, B.-Å. (1992). *National systems of innovation: Towards a theory of innovation and interactive learning*. London: Pinter Publishers.
- Mann, R., & Shulha, O. (2024). Intellectual capital of the region as a factor of innovative development of business entities. *Bulletin of Sumy National Agrarian University*, 1(97), 46–52. doi: 10.32782/bsnau.2024.1.8
- Porter, M. E., & Kramer, M. R. (2011). Creating shared value. *Harvard Business Review*, 89(1–2), 62–77.
- Romer, P. M. (1990). Endogenous technological change. *Journal of Political Economy*, 98(5), S71–S102.
- Rudenko, M., Tretiak, N., Kravchenko, O., Kharchenko, O., & Plynnokos, D. (2025). Management of financial stability of enterprises in wartime. *Testing and Certification*, 4(6), 121–126. doi: 10.37701/ts.06.2024.15
- Schumpeter, J. A. (1934). *The theory of economic development*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Shevchuk, N. V. (2021). Integration of social responsibility principles into the development of innovative entrepreneurship. *Innovative Economy*, 1–2, 56–60.
- Visser, W. (2011). The age of responsibility: CSR 2.0 and the new DNA of business. *Journal of Business Systems, Governance and Ethics*, 5(3), 7–22. doi: 10.15209/jbsge.v5i3.185
- Zabarna, E. M., Kozakova, O. M., Cherednychenko, V. A. et al. (2019). *Paradigm of innovative development in conditions of market transformation*. Kherson: Oldi-Plus.
- Zaichko, I. (2023). Strategic corporate risk management as a basis of anti-crisis financial management of the enterprise. *Economic Horizons*, 2, 45–52.